

Lausunto sivistyslautakunnalta – Vihdin kuntastrategian luonnoksesta 2025–2033

Sivistyslautakunnan keskeiset ehdotukset strategian kehittämiseksi:

1. Lisätään strategiaan oma painopiste lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnille.
2. Lisätään strategiaan maininta ”Vihti tarjoaa monipuolisen palveluverkon ja riittävät oppimisen tuen palvelut kaikissa yksiköissä.”
3. Lisätään strategiaan maininta ”Länsiradan myötä korkeakouluopiskelun ja Vihdissä asumisen hyödyt on mahdollista yhdistää helpommin.” (edellyttää Länsiradan rakentamispäätöksen)
4. Lisätään strategiaan maininta ”Vihti turvaa ja kehittää ruotsinkieliset palvelut osana kaksikielistä identiteettiään.”
5. Lisätään strategiaan konkreettiset mittarit lasten ja nuorten hyvinvoinnin, oppimisen ja henkilöstön saatavuuden seuraamiseksi.
6. Lisätään strategiaan toimenpiteitä, joilla Vihti erottautuu kasvuohjelmansa mukaisesti edukseen kilpailussa lapsiperheistä ja nuorista aikuisista.
7. Lisätään strategiaan maininta kouluista, jota ei ole mainittu strategiassa kertaakaan.
8. Uudistetaan strategiadokumentin visuaalinen ja kielellinen ilme vastaamaan rohkeaa ja modernia kuntaa.

Seuraavissa kohdissa avattu, mitä lautakunta tarkoittaa ehdotuksillaan ja kuinka niiden osalta voidaan varmistaa, että strategiaan nostettavat asiat myös toteutuvat:

1. Lisätään strategiaan oma painopiste lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnille.

Vihdin tulee tavoitella asemaa Uudenmaan lapsiystävällisimpänä kuntana – tätä tukee jo UNICEF:in myöntämä Lapsiystävällinen kunta -tunnustus, mutta strategiassa se on muutettava konkreettisiksi tavoitteiksi. Käytännössä tämä tarkoittaa:

- **Selkeitä tavoitteita ja mittareita** lasten ja nuorten hyvinvoinnille, oppimiselle ja osallisuudelle (esim. koulutuksen laadulle, harrastusmahdollisuuksille, nuorten vaikutusmahdollisuuksille).
- **Lapset ja nuoret huomioivaa päätöksentekoa:** lapsivaikutusten arviointi (LAVA) otetaan järjestelmälliseen käyttöön strategiakaudella, ja nuorten osallisuutta vahvistetaan (nuorisovaltuuston aloitteet käsitellään asianmukaisesti, oppilas- ja opiskelijakuntia kuullaan).
- **Resurssien turvaamista peruspalveluihin:** strategiaan kirjataan linjaus, että perusopetus ja varhaiskasvatus säilyvät laadukkaina ja helposti saavutettavina koko kunnan alueella. Tämä antaa selkänöjää talousarvioihin panostaa riittävästi sivistyspalveluihin myös tiukkoina aikoina – kyseessä on investointi kunnan tulevaisuuteen, ei pelkkä menoerä.

2. Lisätään strategiaan maininta ”Vihti tarjoaa monipuolisen palveluverkon ja riittävät oppimisen tuen palvelut kaikissa yksiköissä.”

Strategialuonnoksesta puuttuu kannanotto palveluverkkoon. Vihti voi rohkeasti erottautua edukseen kehyskuntien joukossa **pitämällä huolta kyläkouluistaan ja lähipalveluistaan** sen sijaan, että niitä nähtäisiin ensisijaisena säästökohteena. Koko kunnan kattava palveluverkko on Vihdin kilpailuetu: se mahdollistaa asumisen eri puolilla kuntaa ilman, että lasten koulumatkat kasvavat kohtuuttomasti. Strategiassa tulee todeta esimerkiksi, että *”Vihti turvaa perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palvelut lähellä lasten kotia koko kunnan alueella.”*

Kouluverkkoa toki sopeutetaan demografisiin muutoksiin, mutta ennakoiden ja **palvelut edellä** – esim. investoimalla uusiin koulutiloihin kasvavilla alueilla (kuten Nummelassa on tehty) ja yhdistämällä tai muokkaamalla kouluja vain, jos palvelun laatua ja saavutettavuutta ei voida varmistaa muilla (esim. lähikoulun korvaava koulukuljetus järjestetään asianmukaisesti). Tämä on kunnianhimoinen linjaus, mutta Vihti uskaltaa tehdä sen, koska uskomme sen pitkänaikavälin hyötyihin: lähipalvelut **lisäävät kunnan pitovoimaa**, ehkäisevät muuttotappiota ja siten **turvaavat verotulojen kasvun**. Laaja palveluverkko nähdään siis nimenomaan *investointina kunnan veto- ja pitovoimaan*. (On myös huomioitava, että Vihti on juuri rahoittanut mittavia kouluhankkeita – näistä saadaan täysi hyöty vain, jos koulut pidetään toiminnassa ja oppilaita riittää.)

3. Lisätään strategiaan maininta ”Länsiradan myötä korkeakouluopiskelun ja Vihdissä asumisen hyödyt on mahdollista yhdistää helpommin.” (edellyttää Länsiradan rakentamispäätöksen)

Strategialuonnoksessa Länsirata mainitaan, mutta lähinnä liikenne- ja maankäyttöhankkeena. Lautakunta korostaa, että Länsirata on myös **sivistyksen ja elinvoiman hanke**. Strategiaan tulee kirjata, että Vihti varautuu Länsiradan tuomaan kasvuun **vahvistamalla palveluja radan vaikutusalueella**. Samalla huomioidaan radan valmistumista edeltävä siirtymäkausi: Vihti kehittää joukkoliikennettä (syöttöbussit, HSL-yhteistyö jne.) ja etäopiskelun sekä etätönn mahdollisuuksia, jotta *nuorilla aikuisilla on edellytykset elää ja työskennellä Vihdissä jo ennen radan saapumista*.

Länsirata tulee nähdä katalyyttinä, joka voi tuoda Vihtiin uusia asukkaita ja yrityksiä – *jos kunta on houkutteleva*. Tämän houkuttelevuuden monelle muuttaja harkitsevalle ratkaisevat taas sivistyspalvelut: perheet muuttavat radan varteen vain, jos siellä on tarjolla hyvät koulut ja päiväkodit.

Lautakunta huomauttaa, että investointi Länsirataan – n. 45 M€ kunnan osuus – on taloudellisesti perusteltavissa vain, mikäli se todella kerryttää veropohjaa pitkällä aikavälillä. Tämä onnistuu, jos perheet ja yritykset saadaan radan myötä jäämään Vihtiin, eikä vain pendelöimään sen läpi. Vihdin tulee saavuttaa radan myötä asukasluvun ja verotulojen kestävä kasvua panostamalla elinympäristön laatuun, erityisesti lapsiperheiden arjen sujuvuuteen.

4. Lisätään strategiaan maininta ”Vihti turvaa ja kehittää ruotsinkieliset palvelut osana kaksikielistä identiteettiään.”

Vihti on yksi harvoista Uudenmaan kunnista, joka toimii **kielisaarekkeena** – meillä on oma ruotsinkielinen päiväkotito ja alakoulu (Daghemmet Aleksandra ja Vichtis svenska skola). Strategiassa tätä ei tule unohtaa, vaan päinvastoin korostaa sitä kunnan vahvuutena.

Tämä tarkoittaa konkreettisesti ruotsinkielisen opetuksen jatkuvuuden varmistamista ja kaksikielisyyden hyödyntämistä kunnan markkinoinnissa. Monikielisyys on vetovoimatekijä: se antaa Vihdistä kuvan kansainvälisenä ja monimuotoisena ympäristönä, mikä on eduksi niin ulkomaisten investointien houkuttelussa kuin kaksikielisten perheiden pito- ja vetovoimassa. Strategiaan toteutukseen voidaan sisällyttää toimenpiteitä, kuten ruotsinkielisten palvelujen tunnettuuden lisääminen, se tulee nähdä myös yhtenä kilpailuetuna naapurikuntiin verrattuna (esim. tiedotetaan uusille asukkaille kielivalinnan mahdollisuudesta).

5. Lisätään strategiaan konkreettiset mittarit lasten ja nuorten hyvinvoinnin, oppimisen ja henkilöstön saatavuuden seuraamiseksi.

Jotta strategia ohjaa käytäntöä, siihen on sisällytettävä keskeisiä **mittareita** lasten, nuorten ja sivistyspalveluiden näkökulmasta. Mittarit tarvitaan myös poliittiseen päätöksentekoon, etenkin strategiakauden ollessa pitkä. Ilman mittareita ei voida seurata, että strategia toteutuu.

Lautakunnan ehdotus strategian lisättävistä indikaattoreista, niiden sisällöstä ja tavoitetasosta:

Mittari	Kuvaus	Tavoitetaso
Lapsiperheiden nettomuutto	Vuotuinen muuttovoitto tai -tappio lapsiperheissä (muualta Vihtiin muuttaneet perheet miinus Vihdistä pois muuttaneet).	Positiivinen vuodesta 2026 alkaen
Oppimistulokset	Perusopetuksen ja toisen asteen oppimistulosten kehitys (esim. 6. ja 9. luokan keskiarvot, yo-tutkinnon tulokset tai kouluterveyskyselyn oppimiseen liittyvät indikaattorit).	Vähintään Uudenmaan keskiarvoa parempi taso; tavoitteena top 30% -sijoitus vertailukunnissa.
Asiakastyytyväisyys	Huoltajien ja oppilaiden tyytyväisyys varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen laatuun (kyselymittarit).	Keskiarvo vähintään 4/5 vuosittaisissa kyselyissä (≈90% vastaajista tyytyväisiä).
Henkilöstön saatavuus	Sivistyspalveluiden henkilöstön pysyvyys ja riittävyys (täyttämättömät opettaja-/lastenhoitajavirat, vaihtuvuus, työtyytyväisyys).	Kaikki vakanssit täytetty; työtyytyväisyys paranee (henkilöstökyselyn indeksi nousee vuosittain).

Mittarit varmistavat, että strategian toteutumista voidaan **seurata objektiivisesti**. Ne kytkevät yhteen palvelujen laadun ja kunnan talouden: esimerkiksi lapsiperheiden nettomuutto näkyy suoraan kunnallisveron kertymässä, ja oppimistulosten parantuminen tukee osaavan työvoiman saatavuutta paikallisille yrityksille. Sivistyslautakunta painottaa, että *mitä ei mitata, sitä ei johdeta* – siksi lasten ja nuorten hyvinvointi tarvitsee omat indikaattorinsa strategian onnistumisen arvioimiseksi.

6. Lisätään strategiaan toimenpiteitä, joilla Vihti erottautuu kasvuohjelmansa mukaisesti edukseen kilpailussa lapsiperheistä ja nuorista aikuisista.

Strategialuonnos on myös ristiriidassa kunnan oman kasvuohjelman (2025–2033) kanssa.

Kasvuohjelmassa on selkeästi linjattu, että **lapsiperheet ovat Vihdin pääkohderyhmä** uuden kasvun aikaansaamiseksi: ”perheenperustamisikäiset ja lapsiperheet” tulee houkutella kuntaan konkreettisilla teoilla (mm. laadukkaat päivähoido- ja koulupalvelut).

Nyt tämä viesti **ei näy strategialuonnoksessa**. Nuorisovaltuuston antamassa lausunnossa tuotiin esiin huoli, että strategialuonnos **ei aseta lainkaan tavoitteita koulujen laadulle tai nuorten hyvinvoinnille**, vaikka kunnan tulevaisuus siitä riippuu. Väestöennusteissa 0–14-vuotiaiden määrä laskee jyrkästi ja yli 65-vuotiaiden määrä kaksinkertaistuu vuoteen 2030 mennessä – **ellei Vihti pysty vetovoimaisilla toimilla kääntämään suuntaa**, seurauksena voi olla koulujen supistuksia ja rapautuva veropohja.

Ilman lapsia ja nuoria ei ole kunnan tulevaisuutta. Strategian on siksi asetettava heidät keskiöön sekä arvopohjassa että konkreettisissa tavoitteissa. Ehdotettujen muutosten myötä kuntastrategiasta muotoutuu asiakirja, joka ohjaa Vihtiä tekemään viisaita investointeja sivistykseen ja pitämään huolta tärkeimmästä pääomastaan – ihmisistä. Näin Vihti voi saavuttaa visionsa *”Uudenmaan paras kunta asua, elää ja yrittää”* täysipainoisesti myös lapsiperheiden ja nuorten näkökulmasta. Strategian on oltava lupaus ja suunnitelma siitä, että **sivistys on Vihdin elinvoiman keskiössä** nyt ja tulevaisuudessa.

7. Lisätään strategiaan maininta kouluista, jota ei ole mainittu strategiassa kertaakaan.

Sivistyslautakunta katsoo, että strategialuonnos tarjoaa hyvän pohjan, mutta **aliarvioi kunnan sivistyspalveluiden strategisen ja keskeisen roolin**. Sote-uudistuksen jälkeen Vihti on käytännössä sivistyskunta: *noin 80 % kunnan henkilöstöstä* työskentelee sivistyspalveluissa ja *yli 70 % kunnan menoista* kohdistuu varhaiskasvatukseen, koulutukseen, nuorisotyöhön ja vapaa-ajan palveluihin.

Tästä huolimatta luonnoksessa **ei mainita kouluja kertaakaan**.

8. Uudistetaan strategiadokumentin visuaalinen ja kielellinen ilme vastaamaan rohkeaa ja modernia kuntaa.

Lopuksi lautakunta kiinnittää huomiota strategiadokumentin esitystapaan. Jotta edellä ehdotetut painotukset todella vaikuttavat, strategian on oltava myönteinen ja helposti omaksuttava viesti kaikille sidosryhmille. Suosittelemme strategiaviestinnän **modernisointia ja terävöittämistä**: dokumentti voidaan jakaa esim. kahteen osaan (tiivis ydinviesti ja erillinen taustakatsaus), käyttää selkeitä väliotsikoita ja bullet-listoja tavoitteiden esittämiseen, sekä hyödyntää visuaalisia elementtejä (infograafeja tärkeistä mittareista, kuvia vihtiläisestä arjesta) elävöittämään tekstiä.

Nykyinen luonnos on koettu raskaaksi ja vanhahtavaksi; sen uudistaminen on osa strategian jalkautusta. **Rohkea sisältö ansaitsee rohkean muodon.** Strategian tulee heijastaa Vihtiä dynaamisena, nykyaikaisena kuntana, joka panostaa kasvuun ja sivistykseen. Esimerkiksi slogan *”Vihti – paras paikka lapsille ja nuorille”* voisi kiteyttää kunnianhimon ytimekkäästi. Tärkeää on, että jokainen kuntalainen ja työntekijä ymmärtää strategian sanoman: Vihti uskoo lapsiin ja nuoriin, ja siksi se menestyy.

Sivistyslautakunta pitää välttämättömänä, että strategian jatkotyössä korjataan edellä kuvatut puutteet.